Streszczenie

Rosnące rola i znaczenie kapitału społecznego w procesie zintegrowanego rozwoju terytorialnego sprawiają, że szczególnego znaczenia nabierają alternatywne formy zarządzania rozwojem oparte na sieciach i dobrowolnej współpracy, czego przykładem są partnerstwa terytorialne na rzecz rozwoju.

Sformalizowanymi partnerstwami są utworzone w ramach unijnej inicjatywy LEADER i skupiające lokalnych aktorów reprezentujących wszystkie sektory życia społeczno-gospodarczego, lokalne grupy działania (LGD) oraz lokalne grupy rybackie (LGR). Sukces innowacyjnego, oddolnego podejścia do rozwoju opartego na trójsektorowych partnerstwach terytorialnych sprawił, że metoda LEADER stała się powszechnie wykorzystywana do stymulowania procesów rozwoju lokalnego.

W związku z rozpowszechnieniem się partnerstw terytorialnych, z ich rosnącą rolą w polityce rozwoju lokalnego, a także większą odpowiedzialnością za wdrażanie dokumentów strategicznych i zarządzanie rozwojem obszaru objętego aktywnością partnerstwa, szczególnego znaczenia nabiera poznanie uwarunkowań mających wpływ na funkcjonowanie i rozwój tych organizacji. W konsekwencji podjęty w pracy problem badawczy dotyczy istoty funkcjonowania sformalizowanych partnerstw terytorialnych, a także zdefiniowania rzeczywistej ich roli, jaką pełnią w procesie stymulowania lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Mając to na względzie za cel badań przyjęto zidentyfikowanie roli partnerstw terytorialnych oraz wdrażanych przez te partnerstwa strategii w stymulowaniu lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Przyjęta w pracy hipoteza główna zakłada, że partnerstwa terytorialne, jako instrumenty zdecentralizowanego, terytorialnego i partycypacyjnego podejścia do rozwoju lokalnego, mają wpływ na lokalny rozwój społeczno-gospodarczy. Uzupełnia ją kolejna hipoteza, która głosi, że trójsektorowe partnerstwa terytorialne funkcjonujące na obszarach wiejskich przyczyniają się głównie do rozwoju lokalnego w sferze społecznej. Zaś ostatnia hipoteza wskazuje, że zakres podejmowanych przez partnerstwa celów i działań tak dotyczących sfery społecznej, jak i gospodarczej oraz środowiskowej, zależy od zgłaszanych w środowisku lokalnym potrzeb.

Poza analizą literatury krajowej i zagranicznej oraz dokumentów strategicznych i programowych Unii Europejskiej, kraju, województwa warmińsko-mazurskiego i funkcjonujących na jego terenie partnerstw terytorialnych, przeprowadzono badania terenowe, z wykorzystaniem techniki wywiadu bezpośredniego (skierowane do 30. przedstawicieli kadry

kierowniczej i 38. pracowników biur LGD i LGR) oraz techniki ankiety (wypełnianej przez losowo wybraną grupę 88. członków partnerstw terytorialnych i 46. przedstawicieli rady LGD i LGR). Badaniami objęto przedstawicieli wszystkich dwunastu partnerstw funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Wyniki badań potwierdzają znaczącą rolę partnerstw terytorialnych w stymulowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego w spójnych układach lokalnych. Jak wynika z badań, efektywność procesów prorozwojowych zależy od zdolności do waloryzacji oraz konwersji zasobów lokalnych na kapitał terytorialny, w tym szczególnie od zdolności partnerstw do stymulowania, tworzenia i akumulacji kapitału społecznego, a także od umiejętności tworzenia efektywnych struktur współrządzenia lokalnego.

Jak zaobserwowano, działalność funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego LGD i LGR przyczynia się do tworzenia sieci wzajemnych interakcji różnych podmiotów działających w systemach lokalnych. Odbywa się to poprzez tworzenie nowych form powiązań pomiędzy organizacjami, instytucjami, a także jednostkami o różnych statusach, wykształceniu, reprezentujących różne grupy i środowiska. Angażując przedstawicieli sektora społecznego, gospodarczego i publicznego oraz reprezentantów poszczególnych organów na rzecz tworzenia i wdrażania lokalnych strategii rozwoju, partnerstwa terytorialne przyczyniają się do rozwiązywania złożonych problemów społecznych i gospodarczych, usprawnienia zarządzania zasobami lokalnymi, stymulując tym samym rozwój społeczno-gospodarczy.

Wyniki badań pozwalają stwierdzić, że działalność partnerstw terytorialnych przyczynia się do ogólnej poprawy warunków życia. Pozytywny wpływ wdrażanych lokalnych strategii rozwoju jest najbardziej zauważalny w sferze społecznej, w tym kulturowej. Odnotowano pozytywne zmiany w zakresie rozwoju i poprawy infrastruktury, oferty kulturalnej i społecznej, a także promocji obszaru i działań na rzecz kultywowania lokalnej tożsamości. Zaobserwowano, że lokalne grupy działania przyczyniają się do wzrostu aktywności głównie przedstawicieli sektora społecznego. Z badań wynika, że LGD i LGR zwracają mniejszą uwagę na działania wspierając rozwój lokalnej przedsiębiorczości, aktywizację gospodarczą mieszkańców, a także wdrażanie rozwiązań przyjaznych środowisku.